קו יר.

דייד בן־גוריון אמר פעם שאינו מעריך מומחים, מפני שכל המומחים הם מומחים למה־שהיה, ולא למה־שיהיה. כשביל מה דרר־שים לו מומחים שיסבירו לו מה שהיה?

מבחינה זו, דעתנו כדעת בן־גוריון. אנחנו משתדלים להיות מומחים מסוג אחר. הנה כמה דוגמות מהעת האחרונה.

בשבוע שעבר התחולל מהפך בהתאחדות־הסטודנטים הארצית. אחרי שבע שנות שילטון המערך עלה הליכוד לשילטון בקמפוסים. כותרות העיתונים היומיים בישרו על המהפך המפתיע. במערך התכנסה ועדת־חקירה חדשה, לבדיקת הכישלון.

קדם למהפך משא־ומתן קואליציוני אינטנסיבי. נציגי הליכוד והמערך התחרו בעיקר על תמיכתם של נציגי המפד"ל מאוניברסיטת בר־אילן.

כשנשאל היושב־ראש הקודם של ההתאחדות, עדי הדר, איש־המערך, שבוע לפני הבחירות על־ידי כתבנו „מה יהיה?" ענה: „המצב הוא כמו שמתארים שרדני־הרדיו בתוכנית שירים ושערים: ערבוביה ליד השער, לא יודעים מי נגד מי ובידי מי בכלל נמצא הכדור."

רק עיתון אחד ידע איפה נמצא הכדור. יומיים לפני הבחירות הופיעה ידיעה במדור תשקיף (העולם הזה 29.11.89): „בחירות הסטודנטים: סגור". בידיעה נאמר שבבחירות ייבחר איקי כהן, נציג הליכוד, בנו של חבר־הכנסת־לשעבר מאיר כהן־אבידרור.

כבר אז ידענו שיש כבר הסכם חתום בין אנשי המפד"ל לליכוד. אבל עוד הרבה זמן לפני כן ויהינו את התהליך.

אחרי ניצחון הליכוד בבחירות באוניברסיטה העברית בירושלים הערכנו (העולם הזה 24.5.89): היעד הבא של הליכוד: התאחדות הסטודנטים הארצית. מהפך כזה נראה היום ריאלי". המערך נאלץ שנה לפני כן לשתף בראשונה את הליכוד בקואליציה שבראשותו. הוא נתן לנציגי הליכוד גם לגיטימציה, וגם את האפשרות להכיר את המערכת מבפנים. המהפך לא איחר לבוא. העולם הזה היה העיתון היחידי שצפה זאת מראש.

איפה השלישי?

בחירות אחרות, קצת יותר חשובות, התקיימו לפני חודש: הבחירות בהסתדרות. רבים, וביניהם פרשנים פוליטיים מנוסים, ציפו להישג מרשים של הליכוד, כהמשך לניצחונותיו בבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות.

לא העולם הזה. עוד ב־6.9.89, יותר מחודשיים לפני הבחירות בהסתדרות, תחת השם: „לנצח? אלוהים ישמור!" מנינו את הסיבות לכך שהליכוד ייכשל לא רק בכיבוש ההסתדרות, אלא גם בהשגת היעד המינימלי של „שליש חוסם": מועמד לא כריזמטי, מטה־בחירות חלש, יושב־ראש מטה־בחירות שאינו מתאים: הניכור, שעדיין קיים בקרב בני התנועה הרביזיוניסטית כלפי ההסתדרות, שאינו מאפשר התגייסות נרחבת למען המטרה; הינטרסים הנוגדים של אנשי הסתדרות העובדים הלאומית. האינטרס של בעלי־ההון בליכוד, והמנהיגות המסוכסכת.

ניבא אז העולם הזה: „כשכל־כך הרבה גורמים לא יזיעו למען המדפך הנוסף, האחרון, בהסתדרות — הוא מן הסתם לא יקרה. הליכוד יעלה בכוחו, שמיר יוכל שוב לשאת דברים על התחזקות הליכוד, וישראל קיסר ימשיך ללבוש את ביגדי־המלך־החדשים של ההסתדרות."

כך בדיוק (ובכלל זה התנהגותו של שמיר בליל־הבחירות) קרה.

שבוע לפני הבחירות קבע העולם הזה (8.11.89) במדור בחדיוה באופן נחרץ שהליכוד לא יגיע לשליש הנכסף, ואף הערכנו את התוצאות של שאר המתמודדים ובמיספרים, שיטה נדירה (ומסוכנת), שפרשנים פוליטיים לא נוהגים לנקוט בה. ניבאנו שמפ"ם תקבל 8% (ואת זה בדיוק היא קיבלה), הערכנו שר"ץ תתנדנד סביב ה־3% (היא קיבלה כ־4%). שגינו רק בהערכת כוחה של הרשימה הערבית המאוחדת.

ימים יגידו

איריע סוליטי חשוב נוסף שהתרחש השנה: מרכז־החישוקים המפורסם. הכל ציפו אז להתמודדות המכרעת בין שרי־החישוקים ומחנה שמיר־ארנס, וקבעו הערכות שונות לגבי התוצאות.

חודש וחצי לפני ישיבת המרכז, כשרק פרץ המשבר בליכוד, העריך העולם הזה (24.5.89) שלא תהיה התמודדות בין הצדדים, ואף שירטטנו בקווים כלליים את רוח הפשרה שתושג. „לקראת כינוס המרכז ינסה שמיר להגיע לנוסחת־הסכמה כלשהי עם האופוזיציה הפנימית במיפלגתו... המרכז יתנה את ביצוע התוכנית המדינית בסעיפים אלה, וזה יהיה הישג סימלי למחנה המתנגדים — אך צעד כזה עלול להכשיל את התוכנית המדינית עוד לפני שיצאה לדרך."

כשהגיע המתח לשיא, והכל ציפו להצבעה שתתקיים בין הצדדים, והוויכוח התנהל רק על נוהל ההצבעה, הערכנו, שבועיים לפני הכינוס: „הוויכוח הסמוי היום הוא על מילות נוסחת־הפשרה. דויד לוי אינו רוצה להגיע להצבעה, וגם שמיר לא ירצה בכך אם לא יהיה בטוח בתוצאות."

ההמשך ידוע. מרכז־החישוקים התנהג בדיוק לפני התסריט שטווה העולם הזה.

צריך להכיר היטב את המערכת הפוליטית, את הנפשות הפועלות ואת מניעיהן האמיתיים, לספוט כל מיקרה לגופו בלי דיעות קדומות, להיות בשטח ולחוש את האווירה.

לא כל הפרשנים עושים זאת.

אל־מרגלית

מיכתבים

הקונספציה חוזרת

על הסכנה למילחמה („העם", „בדמדינה", העולם הזה 29.11.89)

אני מקווה שאמ"ן והמוסד וכל מי שצריך, עומדים על המישמר, למרות הקונספציה החדשה מבית־מידרשו של העולם הזה, ש„סכנת־מילחמה אינה קיימת", בהתחשב בכך שאם אכן תסתיים המילחמה הקרה ימשכו מעצמות־העל את ידיהן מן המרחב, וללא עודרת אחת מהן „אף אחד מן הצדדים במרחב זה אינו יכול לנהל מילחמה של ממש."

זאת אומרת: סבירות אפס (אפילו לא „סבירות נמוכה").

האם שמע העולם הזה, במיקרה, על מילחמת עיראק־איראן, שהתנהלה יפה מאוד ללא עזרת מעצמה כלשהי?

גרשון בן־צור, ירושלים

● ● ●

לא לסמים

על השימוש בסמים („סמים לכל דורש", העולם הזה 22.11.89).

העולם הזה פירסם כתבה גדולה, הקוראת לליגאליזציה של סמים ולמכירתם לכל דורש.

מבלי להיכנס לדיון מיקצועי בעניין, שבעזרתו ניתן להפריך את הטענה שאין נזקים בריאותיים והתמכרותיים בעישון חשיש („... כמעט כל ילד יודע שחשיש איננו גורם להתמכרות, כמו הסמים הקשים..."), אנו מתרעמים על הטפת העולם הזה לעבור על החוק ועל העידוד הפומבי למעשים הנוגדים את החוק.

מדינת ישראל, כיתר מדינות־המערב, מתחילה להיערך להתמודדות בבעייה החברתית והבריאותית של השימוש לרעה בסמים ובמיסגרת זו אין בכוונתנו להקל על השימוש בסמים, אלא להגביר את המודעות הציבורית לסיכון הבריאותי והחברתי הנובע משימוש בכל סוגי הסמים.

בני ארד,
הרשות למילחמה בסמים, ירושלים

● ● ●

קורות מישפחה אחת

על מוצאו של הקריין העברי של רדיו מוסקווה („שבוע בגן־עדן", העולם הזה 8.10.89)

ולרי סילבר הוא בנה של דיצה סילבר, בת שכונת־בורוכוב בתל־אביב, חברת בנק־

איש רדיו־מוסקווה סילבר
קריין בן קריינית

(ברית נוער קומוניסטי ישראלי), בוגרת תיכון חדש (ובת כיתתי), והוא נולד מנישואיה לעיתונאי סובייטי, שבו התאהבה באחד מביקוריה בברית־המועצות.

הסב, אביה של דיצה, היה יליד מאה שערים בירושלים וחבר מיפלגה, שבא לברית־המועצות הרבה יותר מאוחר, כשאשתו נפטרה ודיצה כבר היתה חולה בסרטן.

דיצה, שנשארה ישראלית וגם חברת המיפלגה הקומוניסטית בישראל, מצאה פרנסתה כקריינית בשפה העברית של רדיו מוסקווה. היא שמרה על קשר אמיץ עם ישראל וביקרה בארץ לעיתים קרובות (גם כשהקשר בין ברית־המועצות לישראל נותק, אחרי מילחמת ששת־הימים), עד לראשית שנות ה־80, כשמחלתה הכריעה אותה בקפריסין, בדרכה חזרה למות במוסקווה.

אלכס מסים, נידיורק

● ● ●

יצחק שמיר, חולון

על התייחסות העיתונות הצרפתית לביקור יצחק שמיר בצרפת („העם", „במדינה", העולם הזה 29.11.89).

יורם קניוק מדווח כי עיתוני פאריס לא כתבו דבר על ביקורו האחרון של יצחק שמיר בצרפת.

גם אני ביקרתי בפאריס, ודווקא מיספר פעמים רב — כפי שיכולה להעיד החותמת המלבנית פוליס נאסיונל, שארל דה־גול איירופורט, השכיחה מאוד בין דפי דרכוני — וגם עלי לא כתבו אפילו מילה אחת בעיתונים שם.

יצחק שמיר (אין קשר), חולון

● ● ●

ההיטב חרה לך?

הפרופסור מגיב על דבריו של נתן זך (דף חדש, העולם הזה 29.11.89)

נתן זך מחמיא לי מאוד כשהוא מקשר בדף חדש את שם־המישפחה שלי עם המלה העברית המקסימה „סכס". קישור זה מחמיא במיוחד, מאחר שהוא פרי־רוחו של משורר יחיד־ברורו, המתיימר לכתוב רק למען ה„נצח" (כדבריו) של השירה העברית, ולעולם אינו מכלה לעת־בלות את כוחותיו על מתן־פורקן ליצר בלתי־נלאה של חנופה, שינאת־חינם, זדון וחיסול־חשבונות. אחזיר לו מחמאה: השם נתן זייטלבאך מזכיר את השם יוהאן סבסטיאן באך.

זקס

מצד שני, אני קצת מצר על שזיקנתו של עורך דף חדש כה מביישת את נעוריו. משוררראמת אינו מלכלך את השפה גם אחרי שהמוזה זונחת אותו. לכן חבל שעדיין מדירות שינה מעיניו הביקורות אשר שמו במקום הראוי לה את תוצרתו המאוחרת, גם את שירתו ה„פוליטית" חסרת־ההשראה, וגם את תרגומי השירה המפוצלחים שלו. ואני שואל את ידידי־לשעבר זייטלבאך: ההיטב חרה לך?

אריה זקס, האוניברסיטה, ירושלים

העולם הזה

השבועון של ישראל

העורך הראשי: אורי אבנרי
מנהל: אברהם סיטון
מנהלת מחלקת־מודעות: רינה מיטרני

המערכת והמינהלה:
תל־אביב, רחוב גורדון 3
(ת.ד. 136, מיקוד 61001)
טלפונים: 232262/3/4"(03), 5230662"(03)
פקס. 245130"(03) .FAX
המו"ל: העולם הזה בע"מ
הדפסה: הדפוס החדש
הפצה: גד
תל־אביב, יד חרוצים 7
טלפון: 377056"(03)

המנהל הכללי: דויד גרשונוביץ